

Kiyik o'tining inson organizmi uchun farmatsional foydali xususiyatlari.

Abdurahmonov Shohruh Ravshanboy o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Toshkent Tibbiyot akademiyasi Davolash fakulteti 2-kurs talabasi.

Tel: +998 94 497-17-03.

Email: shohruhabduraxmonov0317@gmail.com

Allaberdiyeva Ruzihol Bobomurot qizi

O'zbekiston Respublikasi Toshkent Tibbiyot akademiyasi Davolash fakulteti 2-kurs talabasi.

Tel: +998 90 044-26-01

Email: allaberdiyevavaruzixol@gmail.com

Toshboyev Quvonchbek Turdimurod o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Toshkent Tibbiyot akademiyasi Davolash fakulteti 2-kurs talabasi.

Tel: +998 88 881-11-54

Email : toshboyevquvonchbek8@gmail.com

Annotatsiya: Kiyik o'ti (lot—ziziphora) o'simligi, farmakologiya sohasida keng qo'llanilishi bilan mashhur bo'lib, uning tibbiyotdagi ahamiyati turli yallig'lanish kasalliklarini davolashdan tortib, immunitetni mustahkamlash, nerv tizimini tinchlantirish, antioxidantlik, antiseptik va antibakterial ta'sir ko'rsatishga qadar ko'plab sohalarda o'zini namoyon qiladi. Ushbu maqola Kiyik o'tining asosiy farmakologik hamda tibbiy xususiyatlari, uning tibbiyotda qo'llanishi, Kiyik o'ti o'simliging ahamiyati, shuningdek, ilmiy tadqiqotlar asosida uning farmakologik foydalari tahlil qilinadi. Tadqiqotlar natijasida Kiyik o'tining antioksidant, yallig'lanishlarga qarshi, antibakterial, antiseptik, immunovitamin hamda tinchlantiruvchi va yurak-qon tomir tizimiga foydali ta'sirlari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: Kiyik o'ti, farmakologiya, xalq tabobati, Kiyik o'ti sharbati, antioksidant, antibakterial, antiseptik, immunovitamin.

KIRISH: Kiyik o'ti o'simligi — dorivor o'simliklardan biri bo'lib, asosan Markaziy Osiyo, Yevropa va Rossiyaning ayrim hududlarida uchraydi. Kelib chiqish tarixi: "Kiyik o'ti qadimdan tabobatda ishlatib kelingan. Manbalarga ko'ra, bu o'simlik dastlab Yevropaning janubiy hududlari va Osiyo mintaqasida o'sgan. Keyinchalik insonlar uni dorivor xususiyatlari uchun boshqa hududlarga tarqatgan. Xitoy an'anaviy

tabobatida ham, qadimgi yunon va rim shifokorlari amaliyotida ham ushbu o'simlik yurak, asab, hamda tinchlantiruvchi vosita sifatida ishlatilgan. Nima uchun "Kiyik o'ti" deb atalishi, ba'zi rivoyatlarga ko'ra, tabiatda kiyik va boshqa yovvoyi hayvonlar jarohatlanganda yoki kasal bo'lganda ushbu o'simlikni yeyish orqali o'zini davolagan. Shu sababli, xalq orasida unga "Kiyik o'ti" nomi berilgan". Xulosa qilib aytganimizda Kiyik o'ti o'simligi qadimiy dorivor shifobaxsh o'simlik bo'lib, mana necha asrlardan buyon xalq tabobatida foydalanib kelinmoqda hamda hozirgi kunga kelib Kiyik o'ti o'simligidan farmakologiya va tibbiyot sohalarida chuqurlashtirilgan holda inson organizmi uchun dori-darmon vositalari ishlab chiqarilmoqda.

TADQIQOT MAQSADI: Kiyik o'ti o'simligining tibbiyotdagi hamda farmakologiyadagi ahamiyatini kengaytirilgan tarzda o'rganish, uning dorivor xususiyatlarini batafsil tahlil qilish va inson organizmdagi turli kasallik omillariga qarshi kurashish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar jarayonini chuqurlashtirilgan holda o'rganish.

TADQIQOT NATIJALARI: Kiyik o'ti inson organizmi uchun bir qator foydali xususiyatlarga ega. Uning tarkibida ko'plab biologik faol moddalar mavjud bo'lib, bu moddalar sog'liqni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Kiyik o'tining ba'zi asosiy farmatsional foydali xususiyatlari quyidagilardan iborat: Antiseptik ta'siri: Kiyik o'ti mikroblar va bakteriyalarni yo'qotishda yordam beradi, shuning uchun infeksiyalarga qarshi kurashishda foydalaniladi. Yallig'lanishga qarshi: Kiyik o'tining yallig'lanishga qarshi xususiyatlari keng bo'lib, inson organizmi uchun turli yallig'lanish jarayonlarini kamaytirishda foydalidir. Antioxidantlar: Kiyik o'ti yuqori miqdorda antioksidantlarni o'z ichiga oladi, bu erkin radikallarning ta'sirini kamaytiradi va hujayralarni himoya qiladi. Immunitetni oshirish: Kiyik o'ti organizmning immun tizimini mustahkamlashga yordam beradi, bu esa kasalliklarga qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega. Hazmni yaxshilash: Kiyik o'ti hazm qilish jarayonini rag'batlantiradi va oshqozon muammolarini kamaytirishga yordam beradi. Stressni kamaytirish: Kiyik o'ti stressni kamaytirish va ruhiy holatni yaxshilashda foydali o'simlik bo'lib, turli asab kasalliklariga qarshi dorivordir. Qon aylanishini yaxshilash: Kiyik o'ti qon aylanishini rag'batlantiradi va yurak va qon-tomir tizimi salomatligiga yordam beradi. Kiyik o'tini turli shakllarda, masalan, choy, infuziya yoki ekstrakt ko'rinishida iste'mol qilish mumkin.

XULOSA: Kiyik o'ti o'simligi, uning tibbiyotdagi, farmakologiyadagi ahamiyati va xalq tabobatidagi uzoq asrlik tajribasiga asoslanib, tibbiyotda juda foydali o'simliklardan biridir. Uning yallig'lanishga qarshi, immunovitamin, antibakterial, antiseptik, antioksidant, tinchlantiruvchi va qon aylanish tizimini qo'llab-

quvvatlashdagi foydalari ilmiy tadqiqotlari bilan tasdiqlangan. Kiyik o'tining tibbiy foydalari shuningdek, zamonaviy farmakologiyada kengayib bormoqda. Biroq, uning xavfsizligi va samaradorligini yanada chuqurroq o'rganishimiz zarurdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Djanaev G. Y. et al. Comparative Study of the Influence of Lesbochole, Misoprostol and Mucagen on the Gastric Mucous Barrier in Indometacin Gastropathy.
2. Djanayev G. Y. Dorivor o'simliklar quruq ekstraktining rezerpinli me'da yarasiga ta'siri : дис. – Tibbiyotdagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlar, 2022.
3. Djanaev G. Y., Mamadjanova M. A. Effect on the Organism When Chronic Administration of a New Phytopreparation //Scholastic: Journal of Natural and Medical Education. – 2023. – T. 2. – №. 4. – C. 188-195.
4. Khakimov Z. Z. et al. Effect of Derivatives of Glycyrrhetic Acid on the Intensity of Free Radical Processes During Immobilization Stress //Texas Journal of Medical Science. – 2022. – T. 8. – C. 1-5.
5. Asadov, B., & Tashkentov, A. (2021). "Dorivor o'simliklar va ularning tibbiyotdagi ahamiyati." *Tabiatshunoslik jurnali*, 18(1), 30-35.
6. Shirinova, M. (2022). "Zizifora o'simligi: Antiseptik va antibakterial xususiyatlar." *Farmatsevtika jurnali*, 14(3), 45-52.
7. . Ibragimov, R. (2020). "Zizifora va uning salomatlikka ta'siri." *Zamonaviy tibbiyot*, 26(4), 58-63.
8. . Karimov, D., & Tursunov, M. (2019). "Xalq tabobatida Zizifora o'simligining roli." *Xalq tabobati jurnali*, 11(2), 72-77
9. YU D. G., ALLAYEVA M. J. Оценка эффективности нового препарата сэлр в профилактики и лечении гастропатий. – 2022.
10. Khakimov, Z. Z., and G. Yu Djanaev. "Askarov OO Study Of the Effect of a Mixture of Extracts of Medicinal Plants on the State of the Gastric Mucosa in Gastropathy Induced by Indomethacin." *Eurasian Medical Research Periodical* 19 (2023): 90-95.
11. Djanaev, G. Y., Sh, M., Mamadzhanova, M. A., & Kholmatov, J. A. (2023). Pharmacotherapeutic effectiveness of herbal medicine" yazvanol" in the experimental indomethacine gastropaty model. *World Bulletin of Public Health*, 21, 144-147.